

Statens ungdoms- og adopsjonskontor

Barne- og familiedepartementet
Familie- og barnehageavdelingen
Postboks 8036 Dep.
0030 OSLO

BARNE- OG FAMILIEDEP.		SS
ARKIVNR.	322.10	Ar.
15 APR 2002		
SAKSBEH:		SIGN.:
SAKSNR.:	02/00336	

Deres ref.

Vår ref. (bes oppgitt ved svar) 058

Dato
10. april 2002

02/00321 INL

HØRING - FORSLAG TIL ENDRINGER I REGELVERKET FOR FASTSETTELSE OG ENDRING AV FARSKAP

Vi viser til Deres brev datert 11. februar 2002 vedlagt høringsnotat med forslag til endringer i barneloven om fastsettelse og endring av farskap.

Statens ungdoms- og adopsjonskontor (SUAK) behandler og avgjør alle søknader om adopsjon, både innenlands- og utenlandsadopsjon. I tilknytning til behandlingen av saker som gjelder innenlandsadopsjon, støter vi ofte på problemstillinger knyttet til fastsettelse av farskap. Dette gjelder særlig der søknaden gjelder adopsjon av et nyfødt eller lite barn, og hvor det er viktig å påse at farskapssak er avsluttet før en eventuell adopsjon kan komme på tale. Vi støter imidlertid også på biologiske fedre som i forbindelse med søknad om stebarnadopsjon uttrykker tvil om de likevel er barnets biologiske far.

SUAK er også sekretariat for Faglig utvalg for adopsjonssaker. Faglig utvalg har blant annet ansvar for informasjon og veiledning til gravide og foreldre som vurderer å adoptere bort sitt barn, og valg av adoptivforeldre til barnet, jf Forskrift av 30. november 1999 om formidling av innenlandsadopsjon der foreldre samtykker til adopsjon. Samtykke til adopsjon kan tidligst gis to måneder etter fødsel, jf adopsjonsloven § 7. Som sekretariat for utvalget er det SUAK som utøver oppgaven med å gi informasjon og veiledning til gravide og nybakte foreldre som er i en slik situasjon at de vurderer adopsjon. Som regel er det barnets mor vi er i kontakt med, og vi ser det som en viktig del av vår veiledningsoppgave, så langt det er mulig, å forsøke å bidra til at farskap blir fastsatt før barnet eventuelt adopteres bort. Dette har betydning blant annet i forhold til å kunne innhente best mulig opplysninger om barnets medisinske bakgrunn, eventuelle arvemessige disposisjoner for alvorlig sykdom. Der farskap blir fastsatt, vil også far være part i adopsjonssaken og få anledning til å uttale seg før det treffes vedtak. Slik vi ser det, er det viktig, særlig av hensyn til barnet, at far kommer på banen så tidlig som mulig slik at også han kan få informasjon om sine rettigheter i forhold til barnet og dermed kan ta stilling til spørsmålet om adopsjon og/eller eventuelle alternativer.

Bakgrunnen for dette er blant annet at adopterte fra fylte 18 år, ifølge adopsjonsloven § 12 annet ledd, har krav på å få vite hvem de opprinnelige foreldrene er. SUAK behandler også slike forespørsler fra adopterte. Erfaring tilsier at det synes like viktig for den adopterte å få vite hvem som er biologisk far som det er å få vite hvem som er biologisk mor.

Postadresse:
Postboks 8113 Dep
0032 Oslo

Kontoradresse:
Møllergt. 4

Telefon, sentralbord:
22 24 25 93

Telefaks: 22 24 95 23
e-post: ingrid.liavik@suak.dep.no

Saksbehandler
Ingrid Liavik
Telefon: 22 24 20 06

SUAK er på denne bakgrunn enig i de synspunkter som fremgår av høringsnotatet om at kjennskap til biologisk opphav har stor følelsesmessig betydning for enkeltmennesket. Vi vil også understreke betydningen av at barn i større grad enn ut fra gjeldende regelverk, sikres kjennskap til og eventuelt kontakt med sin biologiske far så tidlig som mulig. Vi støtter derfor fullt ut departementets forslag om utvidet adgang til erkjennelse av farskap under svangerskapet, og de foreslåtte endringer som gjelder utvidet adgang til endring av fastsatt farskap ved fjerning av gjeldende vilkår og søksmålsfrister. Hensynet til en avklaring av farskapet der det kan reises tvil om dette, må etter vårt syn være overordnet andre hensyn, og vi slutter oss til departementets vurdering om at vilkår og søksmålsfrister i liten grad vil kunne beskytte barnet mot den psykiske uro som tvil omkring farskapet kan skape.

Slik SUAK ser det, kan det imidlertid reises spørsmål ved om de foreslåtte endringer er tilstrekkelig til å ivareta hensynet til barnet på et så viktig punkt. Det er positivt at det vil bli lettere å reise endringssak dersom departementets forslag vedtas, og at det slik legges til rette for at eventuell tvil om hvem som er far, kan ryddes av veien. Dette er imidlertid mindre vesentlig dersom farskap i utgangspunktet ikke blir fastslått. Ifølge barneloven § 5 har det offentlige et selvstendig ansvar for å få fastsatt hvem som er far til barnet. Vi opplever imidlertid i de langt fleste tilfeller der mor vurderer adopsjon, at det er "for lett" slik regelverket praktiseres i dag, å la være å oppgi far til barnet. Vi har blant annet erfart at det faktum at barnet skal adopteres bort i seg selv, har vært benyttet som grunnlag for henleggelse av farskapssak. Tilsvarende har dette vært benyttet som grunn for ikke å "åpne" sak i det hele tatt. Vi opplever ofte at det først er etter at vi, etter avtale med mor, kommer i kontakt med trygdekantor og/eller fylkestrygdekantor, at disse myndighetene ser betydningen av at farskap blir fastsatt selv om barnet skal adopteres bort.

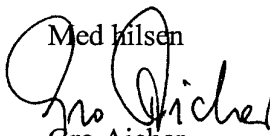
Sekretariat for Faglig utvalg legger som nevnt vekt på å samtale med mor om betydningen av at farskap blir fastsatt, og å orientere om fremgangsmåten for dette. I forlengelsen av dette har det vist seg nyttig og nødvendig å komme i kontakt med trygdemyndighetene for eventuelt samarbeid og utveksling av informasjon. For å ivareta hensynet til de biologiske foreldre, har vi også i flere tilfeller, i samarbeid med det lokale trygdekantor og/eller fylkestrygdekantoret, bidratt til at det legges til rette for at erkjennelse av farskap kan foregå på en mest mulig smidig og diskret måte. Dette har særlig vært aktuelt der foreldrene bor i små kommuner, og hvor hensynet til at de skal sikres en konfidensiell og anonym behandling, har vært avgjørende for å få fastsatt farskapet. Det har også i slike tilfeller blitt inngått avtale med rette myndigheter om at farskapet kun registreres sentralt ved Fylkestrygdekantor og Personregisteret, og ikke meldes til de lokale kontor.

SUAK har stor forståelse for at fastsetting av farskap kan være et sårbart og vanskelig tema for biologisk mor å forholde seg til. Gjennom arbeidet som sekretariat for Faglig utvalg, med veiledning og informasjon til gravide og nybakte mødre som vurderer å adoptere bort sitt nyfødte barn, møter vi kvinner som er i en særdeles vanskelig livssituasjon. Mange opplever det å skulle ta et initiativ i farskapssak som en ekstra belastning, og særlig når de likevel ikke skal beholde barnet. Vi opplever imidlertid gjentatte ganger at farskapssaken henlegges etter at mor har valgt ikke å gi opplysninger til rette myndighet, mens vi, på bakgrunn av samtaler med mor, sitter inne med opplysninger som gir klare holdepunkter for at mor likevel vet hvem som er barnets far. Hun kan også ha gitt uttrykk for at hun vil oppgi barnefar. Det er etter vårt syn viktig at det gjennom samarbeid med trygdemyndighetene og innføring av gode rutiner legges til rette for at det å gi opplysninger i farskapssak, skjer så skånsomt som mulig i forhold til mor. Det anses imidlertid tankevekkende at hensynet til de voksne på et punkt av så vesentlig betydning for barnets liv, skal gå foran hensynet til barnet ved at mor ganske enkelt kan la være å oppgi barnefar. I praksis betyr dagens system at mødre også av "bekvemmelighetsgrunner" kan la være å oppgi far til barnet. Både barnet selv og barnefar står da i prinsippet uten rettigheter.

Vi anser på denne bakgrunn at det burde vurderes å endre regelverket også på dette punkt, slik at barnets rett til å kjenne sine biologiske foreldre, blir det overordnede hensynet. Dette kan eventuelt gjøres ved at mødre pålegges en opplysningsplikt, og at det innføres et sanksjonssystem. Eksempelvis bør også mor kunne stevnes for retten dersom hun ikke gir opplysninger som kan bidra til å opplyse farskapssaken. Innføring av en klar lovpålagt plikt for mødre til så langt det er mulig å gi opplysninger som kan bidra til at farskap fastsettes, vil avspeile alvorret i saken og betydningen av at farskap fastsettes. En slik plikt kombinert med et sanksjonssystem vil etter vårt syn ikke komme i konflikt med det faktum at mor må sikres en skånsom behandling. Det må også kunne tas særlige hensyn på grunn av mors livssituasjon og/eller der hun av spesielle grunner vegrer seg for å oppgi barnefar. Som eksempel kan nevnes kvinner som på grunn av familiens religion og kultur må skjule forholdene omkring svangerskap og fødsel av frykt for hva som kan skje med dem eller barnet.

En lovendring på dette punkt kan også sees i lys av den diskusjon som pågår om at donor ikke lenger skal kunne være anonym, slik det i dag følger av barneloven § 9 fjerde ledd. Vi ser det som betenkelig at systemet som sådan legger til rette for at barn skal kunne vokse opp uten muligheter til å få vite hvem biologisk far er.

Gjeldende regelverk på området og praktiseringen av dette tilsier et behov for informasjon og holdningsendring. SUAK ser derfor særlig positivt på forslaget om utvidet adgang til å erkjenne farskap under svangerskapet. Det er imidlertid av vesentlig betydning at jordmødre og leger som vil få myndighet til å ta imot erkjennelse av farskap, får tilstrekkelig informasjon og opplæring i hva det vil si å erkjenne farskap og betydningen av at farskap blir fastsatt. Slik vi ser det, vil en plikt til å ta imot erkjennelse også innebære en opplysningsplikt. Det anses viktig at den gravide så tidlig som mulig får opplysninger om fastsettelse av farskap, fremgangsmåte og betydningen av at farskap fastsettes. Forslaget vil på denne bakgrunn kunne innebære at den gravide allerede ved svangerskapskontroll, og som en naturlig del av svangerskapet, vil motta opplysninger som kan få betydning for fastsettelse av farskap for barnet. Dette vil på sikt kunne medvirke til en holdningsendring også når det gjelder forståelsen av hvilken betydning det har for barnet at farskap blir fastsatt, og samtidig føre til at fedre kan komme på banen på et så tidlig tidspunkt som mulig.

Med hilsen

Gro Aicher
direktør

Morten Stephansen
seksjonssjef